

Biblioteca Preotului Ortodox

Nr. 5.

Ființa și necesitatea Misionarismului

Două lecții ținute la cursul misionar
din Arad, din zilele de 22-25 Febr. 1932

De

Dr. GRIGORIE GH. COMȘA
EPISCOPUL ARADULUI

Prețul 10 Lei

ARAD

Tiparul Tipografiei Diecezane
1932!

Fev. 27808

10676!

Biblioteca Preotului Ortodox

Ființa și necesitatea Misionarismului

Două lecții ținute la cursul misionar
din Arad, din zilele de 22-25 Febr. 1932

14982.

De

Dr. GRIGORIE GH. COMȘA
EPISCOPUL ARADULUI

Pretul 10 Lei

A R A D

Tiparul Tipografiei Diecezane
1932

26.2.1966

BUCURESTI
10646

CONTROL 197

1961

PC 74 (95)

D

B.C.U.Bucuresti

C14982

Ființa și necesitatea Misionarismului

De: Dr. Grigorie Comșa
Episcopul Aradului.

Vicisitudinile și adversitățile timpului de azi se caracterizează prin o luptă organizată împotriva spiritului omenesc purificat și înălțat prin crucea lui Hristos. Apelul la forțele preoției trebuie să fie puternic pentru că forțele oculte sunt adunate la muncă pentru a răsturna edificiul lui Hristos. Forțele anti-creștine, alei, comuniste, francmasonice se concentrează pe aceiași linie de luptă și astfel e vorba că biruiește credința sau necredința, ordinea sau anarhia, dreptul sau forța, Hristos sau Veliar, Dumnezeu sau Diavolul, Cerul sau iadul ? !

In asemenea imprejurări eu vă chem la luptă ca să biruiji. Eu vă invit să nu decepționați, să mergem înainte, făcând toate eforturile, ridicându-vă fruntea și zicând lumii de azi: nu te lăsăm să cazi în șărâna, ci te ridicăm la treptele Mântuitorului.

Despre poporul nostru românesc un scriitor francez, Lucien Romier, care în 1931 a fost în Sibiu, Cluj, Maramureș, Iași, Chișinău, a spus că este lucid, critic, senzual, amator de viață bună și veselă¹). Noi suntem chemați să arăta că poporul nostru este religios nu numai prin tradiția patriarhală a satului, ci și prin educația și instrucția religioasă.

Di profesor universitar Mihail Ralea spune că poporul nostru nu e religios, fiind prea înzestrat cu simț critic și lipsindu-i respectul către cele sfinte, căci Românul înjură și cele sfinte și îi place zeflemeaua. De aceea noi slujitorii Altarelor avem datoria să căutăm remedii față de toate relele. Dumnezeu, când Israileni rătăcind în pustie au ajuns setoși la apa amară din Mara, la cererea lui Moisi, le-a dat remediul: lemnul unui arbust care creștea prin apropiere, aruncat fiind în apă, a îndulcit-o și poporul și-a stâmpărat setea. Noi, preoții în mâna cu lemnul Crucii cel de viață purtător, să mergem și să îndulcim apa cea amară a vieșii oamenilor de azi!!!

Marele episcop Teodoret zicea: „Au doară un bun conducător de oștiri luptă singur cu armata inamică? El singur înfrâng mulțimea armatei și îi distramă ordinea? Oare nu duce cu sine pe vitejii săi, nu-i aranjază, nu-i îndeamnă la luptă grea și nu luptă cu ei împreună împotriva armatei inamice? Aceasta trebuie să o facă beliducele! Căci datoria lui nu este de a ieși singur pe teren, lăsând pe vitejii săi să lâncezească sau să doarmă, ci trebuie să fie cu ei, să-i însuflețească și îndemne spre a fi la locul lor și să țină echilibrul ordinei și al curajului, fie luptă cât de dârzsă. Aceasta este și datoria slujitorilor Bisericii, precum zice Apostolul în epistolă sa către ceice au crezut: „Imbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugirilor Diavolului“. (Efes 6 v 11).

Fericit aş fi eu, episcopul eparhiei Aradului, dacă Dumnezeu m'ar învrednici să fiu adevărat beliduce ortodox al sufletelor românești și mai fericit sunt să vă numesc, pe voi preoți, viteji, împreună luplători cu mine...

Fericuți sunteți D-Voastre, tineri studenți în teologie, veniți să vă pregătiți pentru a păsori nu peste mult timp biserică lui Dumnezeu. Fericuți sunteți Prea Cucerici preoți, veniți la acest curs, dacă în fiecare clipă a chemării voastre aveți conștiința împăcață că vă faceți datoria. Împăcarea conștiinței mele o cauți și eu venind să deschid cursul misionar al anului 1931. Imi reamintesc cuvintele Sf. Apostol Pavel adresate preoților din Efez: „Drept aceea luaiți aminte de voi și de toată turma, întru care Duhul Sfânt vă a pus pe voi episcopi, ca să păstorii biserică lui Dumnezeu, care o a câștigat cu sângele său“. (Fapte 20 v. 28). Câtă sfială trebuie să fi avut marele Apostol când a grăit aceste cuvinte!

Câtă grije de suflete trebuie să ti purtată toți oamenii cei sfinți ai lui Dumnezeu, cari s-au ocupat cu păstorirea sufletelor. Câtă imagine plutea în sufletul lui Grigorie de Nazianz, care spunea că lucrările pastorale ale preotului sunt mari și sfinte. El zicea că păstorul de suflete trebuie să fie medic și mire conducător al sufletului către Hristos, că păstorul sufletesc trebuie să fie pictor și educator de suflete creștine. Ioan Gură de Aur zice despre puterea preotului că este divină: „Eu am creiat cerul și pământul, dar ție preotule, iși dau puterea de a schimba acest pământ negru și înluncos într-un cer senin și strălucitor“. Acelaș sfânt părinte arătă însă și răspunderea celor încredințați cu păstorirea sufletelor. Sf. Ioan Gură de Aur comentează textul dela Evrei 13 v. 17, zicând că preotul va avea să dea seama pentru toți, cari îi stăpânește: femei, copii și bărbați.¹⁾ Grigorie Cel Mare zicea: qui summa

¹⁾ Hrisostom: Explicarea Epistolei către Ebrei. Trad. de Teodosie Athanasiu. București 1923 p. 385.

doceț, summa demonstrare debet.¹⁾ Dacă celce învață cele înalte trebuie să dea pildă înaltă, alunci adevărul acesta are valabilitate și pentru noi ortodocșii de azi. Noi, cârmuirorii de azi ai suflețelor, să ne dăm seama că nu suntem prooroci neaveniți, cari ne ducem învățăturile în meleaguri străine. Dacă în grija pentru mâniuirea suflețelor avem nevoie de misionarism, să nu ne grăbim a accentua mereu că fiecare preot este misionar în Iparohia sa, căci aceasta înseamnă pur și simplu a amesteca pastoralia pe de-a întregul cu misionarismul.

Să vedem deci înainte de toate ce este pastoralia. Ea cuprinde acele lucrări bisericești prin cari cu ajutorul preotului se comunică, se împărtășesc suflețelor puteri suprafirșită, cari nimicesc moarlea și păcatul, stabilindu-se cea mai desăvârșită armonie între Dumnezeu și sufletul omului.²⁾. Prin Catihetică și Omiletică învățăm pe creștin, apoi îl sfîrșim (Studiul Liturghicei) și îl cârmuim (Pastorală). Funcțiunile cârmuirii suflețelor sunt de patru feluri:

a) Apărarea lumei. La hirotonirea preotului, când se dă darul duhovniciei, arhiereul se roagă ca noul preot neîncelat să lucreze poruncile Domnului, ca lupii cei împotrívitori să nu-i răpească sufletele. Ori, noi stim că e greu a stabili dacă un suflet este sau nu răpit. Căci noi judecăm 'după atitudinea individualui față de cultul divin și față de sfintele taine și nu cunoaștem totdeauna fondul sufletesc ! Pe de altă parte împotriva lupilor răpitori nu toți păstorii dau luptă, ori dacă o dau nu o dau la timp. Aici mijloacele pastorale ordinare, obicinuite, nu mai ajută.

¹⁾ Dr. Cornelius Krieg: Wissenschaft der Seelenleitung. Freiburg. Im B. 1919 p. 6'.

²⁾ Krieg p. 14.

b) Un alt act al cărmuirii sufletului este cercetarea celui rătăcit. Păcatele trupești și sufletești, rătăcirile de ordin religios și moral, cer imperios ca sufletul să fie salvat, reintegrat în raportul său normal cu Dumnezeu, căci Dumnezeu voește ca toți oamenii să se mândruiască și la cunoștința adevărului să vie. (I. Tim. 2 v. 4). Cât de mare este a lua ca punct de plecare parbolele cu oaia cea rătăcită și drahma cea pierdută (Luca 15 v. 4–10). Ce admirabil este apoi a cunoaște că prin pastorale poți planta daruri supra firești și în sufletele rătăcite, făcându-le să vadă mai bine cu ochiul minții chiar și lumea naturală.

Numărul celor rătăciși și necercetați de preot este azi mare și dacă credem că prin mijloace pastorale obișnuite recâștgăm terenul, ne înșelăm. Lăsând pe fiecare preot în parohia lui, în izolare lui, este cu neputință îndreptarea.

c) În al treilea rând să avem în vedere că funcțiunile păstorului de suflete urmăresc adâncirea vieții religioase, renașterea omului prin plantarea roadelor mândrii în suflet¹⁾). În înțelesul acesta știința Teologiei Pastorale este totalitatea lucrărilor de regenerare a sufletelor prin Hristos și Duhul Sfânt. Regenerarea completă a sufletelor nu este ajunsă încă și nu poate fi ajunsă numai prin mijloacele de până acum. Firește că mijloacele pastorale rămân aceleași, dar diferă metoda lor de pregătire și aplicare și trebuie adăugate mijloacele misionare.

d) Cel regenerat are nevoie de zidire continuă ca să nu recadă. El are nevoie să crească întru Harul și cunoștința Domnului Iisus. (II. Petru 3 v. 18). „Cu cât este credința mai profundă în rădăcinile ei, și dragostea

¹⁾ Krieg: p. 14.

mai temeinică, cu atât mai curând vom ajunge la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu. (Efes. 4 v. 13¹). Multă muncă trebuie pentru păstrarea unei vieți religioase și pastoratia nu ajunge.

După ce am cercetat pe scurt cele patru funcțuni principale ale cărmuirii sufletelor, să vedem oare s'au epuizat la noi toate mijloacele pastorale, cari ne stau la dispoziție ? ! Pastoratia individuală a copiilor, tineretului, bărbaților, femeilor, bătrânilor, a sătenilor, a servitorilor, muncitorilor, a militarilor, a bolnavilor, săracilor, a indiferenților, a convertiților, alcoolicilor, etc. se face, dar rezultatele nu sunt cele mai ideale. Biserica noastră luptă pe frontul sufletului tiecării credincios, dar îngrijirea futuror grupurilor individuale cere încă mult. A pasatori pe țaran, pe muncitor aşa fel ca tiecare să fie conștient de chemarea lui și să se desăvârșească, este idealul spre care tindem, dorind că tineretul să fie ascultător, ca sexele să-și cunoască chemarea lor, ca intelectualii să sprijinească mai efectiv biserică, jertfind, ca ori și care credincios simplu să-i aibă pildă. Acestea cer mai multă muncă, metode noi. Cât privește grijă bisericei noastre de sufletul colectivășii, prin desvoltarea de virtuți și deprinderi bune în familie, se face foarte mult. Se pregătesc mirii prin catehizație, se combatе concubinajul și divorțurile ! Tot prin pastoratie colectivă se cărmuește viața parohială prin slujbele duminicale, apoi preotul bun folosește ocazia de a face pastoratie colectivă îndemnând pe credincioși să se spovedească și împărtășească mai des ; la cununii, la înmormântări are bun prilej a face pastoratie colectivă, Preotul bun combatе moravurile stricăcioase : petrecerile vinovate, cinematograful cu filme destructive, înjurăturile, scădereea populației, al-

¹) Krieg: op. cit. p. 47—48

coolismul etc. Preotul bun va colabora la activitatea culturală a satelor etc. etc.

Dar cu toată pastorala individuală și colectivă care se face, noi avem nevoie de o lucrare și acțiune care să trezească lumea din indiferentismul religios, să trezească și susțină sentimentul religios amorțit, să apere moravurile bune, în familiile, la indivizi, salvând pe cei căzuți, controlând tineretul, luptând împotriva beției, concubinajului; avem nevoie de forțe pentru controlarea educației copiilor, pentru readucerea la biserică a celor înstreinați, indemnarea lor să se împărtășească cu sfintele taine, combaterea sectelor, îngrijirea sistematică, adică organizată a săracilor, bolnavilor etc. Într-o revistă germană am cînd următoarea întâmplare: Mai mulți lucrători minieri lucrau într-o mină de cărbuni. Un huruit prelung se auzi fără de veste acolo. Mai multe blocuri de piatră căzură în mina de cărbuni, astupând calea muncitorilor, cari așteptau strămtorași să fie salvați. Ei nu pot face nimic, chiar puteri uriașe să aibe. Numai din afară le putea veni salvarea, cum le-a și venit¹⁾.

Am spus pilda aceasta pentru că ea se potrivește la stările creștinismului de azi. Creștinilor de azi li s-a spus destul în predici și prin alte mijloace pastorale să se libereze de legăturile păcatului, dar admonestațiile acestea erau de natură a ne arăla că singuri nu ne vom pulea salva. Numai de sus ne poate deci veni salvarea. Duhul lui Hristos trebuie să se coboare între noi. Simțim că puteri divine avem în noi, dar ele stau neacumulate, neorganizate, căci parecă o piatră mare de hotar să așezat între noi, prăvălindu-se din necu-

¹⁾ Lebensfragen beantwortet für moderne Menschen. Stuttgart 1930 Nr. 5. p. 2.

noscut drept în mijlocul nostru, ca să ne izoleze, să ne anihileze forțele, osândindu-ne la sterilitate.

Vrășmașii bisericei noastre pare că văd cum se bucură, crezând că noi în adevăr am capitulat și nu văd că în zările vieșii noastre ortodoxe de azi tot mai mult lucesc razele misionarizmului. Și acum că am ajuns la acest cuvânt evocator de noui forțe și energii, să-mi îngăduiți a vă istorisi ce a făcut odată proprietarul unei turbine de apă! El lăsase apa să curgă neabătuță și neconcentrată multă vreme, iar apoi a construit turbinele. Cineva l-a întrebat odată văzându-l pe proprietar: Ce simți Dta văzând aceasta mare putere de apă? Și proprietarul răspunde: Simt că mă cuprinde o mânie, când mă gândesc că ani de rândul am lăsat neutilizate aceste forțe ale apei. Dar mulțumesc lui Dumnezeu că cel puțin acum am aglomerat aceste forțe utile¹⁾.

Și noi ne putem bucura de rezultatul forțelor noastre izolate și neorganizate, dacă vom avea schintea divină, care să ne îndemne la muncă misionară. Un călător, care voia să călătorească, se mira că trenul lui nu mai pleacă. Întrebă pe conductor: Domnule, nu are apă? Și acela răspunse: Apă are, dar nu fierbe. „Nu era toc de ajuns! Dar noi avem oare focul necesar pentru misionarism? Unde găsim focul necesar?!

Răspundem cu Sf. Scriptură: Mântuitorul zice: „Precum m'a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi“. (Ioan 20 v. 21). A fi trimis de Domnul, înseamnă a răspândi voia lui, a face voia lui, dar aceasta nu are limită, căci voia lui Dumnezeu nu este legată de loc și timp.

Mântuitorul trimite pe Apostoli: „Mergând învățați

¹⁾ După revista: „Der Ruf“ pe Ianuarie 1926.

toate neamurile, botezându-le pe ele în numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh“ (Mat. 28 v. 19).

De aceea zice sfântul Pavel: „Cum vor propovădui, de nu se vor trimite?“ (Rom 10 v. 15). Deci este vorba de trimitere, de o însărcinare. În înțeles general numim misiune o dispoziție, o măsură oare care a autorității bisericești, prin care cineva este autorizat, trimis să exercite o jurisdicție oarecare. Dar și vestirea cuvântului divin tot misiune este.

In înțeles propriu studiului de față, misiunea cuprinde totalitatea acelor lucrări pe cari cei în drept, adeca misionarii, le îndeplinesc pentru vestirea cuvântului, în scopul fortificării credincioșilor, a celor șovăelnici și indiferenți în cele religioase, morale; dar misionarism este și profilaxia împotriva contagiunii eretice și formarea cadrelor de credincioși conșienți și devotați Bisericei.¹⁾

Deci prima lature a misionarismului privește trezirea, înviorarea și redeșteptarea vieții creștine.²⁾

De pildă prin înființarea de comitete misionare Oastea Domnului, misiuni poporale etc. se pot ajunge scopurile urmărite de această lature a misionarismului.

A doua lature este analizarea și combaterea învășăturilor potrivnice Bisericei, ceeace iarăș nu se poate ajunge numai prin mijloace pastorale obișnuite. Trebuiește mijloace extra-ordinare, și misionarismul nu este altceva decât pastoralie cu mijloace extra-ordinare. Aici vin în considerație de pildă publicațiile bisericești: reviste misionare, cum este revista: „Misionarul“, aici vin Bibliotecile misionare, cum este: „Biblioteca Crești-

¹⁾ A. Scvozniov în „Misionarul“ din Chișinău Dec. 1931 p. 876.

²⁾ Dr. Grigorie Comșa: In slujba Misionarismului ortodox Arad. 1930 p. 7.

nului Ortodox din Arad, Biblioteca Creștinului Drept-credincios din Chișinău etc.

Tot aici puțem însăra cursurile misionare dela școlile teologice și cursurile speciale cari trebuie să aranjate necondiționat la centrele eparhiale. Aici vin socolite conferințele misionare, studiile speciale etc.

A treia lature a misionarismului este reconverțirea rătăcișilor de tot soiul și vestirea Evangheliei la cei cari nu aparțin Bisericei noastre.¹⁾ Aici ne gândim la comandamentul cuprins de Mântuitorul în cuvintele: „*Și alte oi am cari nu sunt din stauul acesta; și pe acelea Mi se cade a-le aduce și glasul Meu vor auzi; și va fi o turmă și un păstor*“ (Ioan 10 v. 16).

Aici am ajuns să facem distincție între misiunea externă și internă, dar înainte de a ne ocupa în amănunte de aceste feluri de misiuni, ni se impune și aici din nou constatarea: nu mai merge cu concepția că fiecare preot e misionar în parohia lui. Cu această concepție niciodată nu se va ajunge la o turmă și un păstor, căci Mântuitorul nu ne-a chemat să ne izolăm ermetic în cadrul unei eparhii. Dacă fiecare preot s-ar mărgini numai la anumit teritor parohial al său, nici odată nu s-ar realiza dorința Mântuitorului.

Mântuitorul zice celor cari l-au întrebat, unde locuiesc: „Veniți și vedeați“ (Ioan 1 v. 38—39). Domnul îi chiamă iar nu zice: nu veniți că eu m'am izolat!!!!

Mântuitorul intră în casa lui Lazar și Marta a chemat pe Maria zicând: „Invățătorul te chiamă“ (Ioan 11 v. 28).

Iisus merge la Fântâna lui Iacob și învață! Iisus merge cu ucenicii spre Emaus! Iisus învață din corabie! Este aceasta izolare? Este aceasta limitarea muncii

¹⁾ Scvoznicov: loc citat p. 876.

mesianice în sensul cum fac unii preoți de azi, că nu voesc să știe ca alt preot să vie și să predice și acționeze în parohia lor?

Iată graiul Sfintelor Scripturi. El pledează pentru misionarism.

Plini erau de bucurie Magii când au revăzut steaua, care le arăta drumul spre Vîldeem și din clipa aceea ei n'au mai uitat de lucirea ei.¹⁾ Plini de bucurie vom fi noi când vom vedea că preoțimea întreagă a înțeles rostul misionarismului.

Deosebirea între pastorație și misionarism.

La încheerea acestei lecționi marcăm pe scurt deosebirea următoare între pastorație și misionarism.

„Activitatea măntuirii sufletelor nu se mărginește numai la grija unui preot față de turma ce î-s'a încrindințat. Și mai ales nu se mărginește numai la armele pastorale de până acum. Se va vedea că misionar poate fi oricine, dar păstor de suflete poate fi numai preotul. Păstor de suflete este preotul pentru cei cari îl mai recunosc și reflectează la serviciile lui, dar misionarul are teren mai vast, față de toți nemulțumișii; misionarul are de scop Încreștinarea în general, dar mai ales interiorizarea vieții religioase, adâncirea cugetării și simțirii creștine, sporirea acțiunei creștine, apostolatul faptei. În păstorire avem a face cu oameni cari recunosc autoritatea preotului și sunt legați de o enorie, în misionarism trebuie să recunoaștem că munca se dă pe un teren mai vast, în cerc mai larg. Misionarismul pregătește terenul pastorației, deci misionarismul nu

¹⁾ Kardinal Bertram: Charismen Priesterlicher. Gesinnung. Freiburg im. B. 1931 p. 24.

are ca scop principal pastoralia, ci mai mult vestirea mântuirii. Deci pe teren misionar propaganda are rol mai accentuat, decât în pastoralie. Misionarul nu se mărginește să cunoască și să trateze o singură enorie, căci munca lui se desfășoară într'un cerc mai vast".

II.

Misiunea Internă și Externă.

Comandamentul Mântuitorului cuprins în Evanghelia după Ioan cap. 10 v. 17. zice categoric: „Și alte oi am care nu sunt din stauul acesta; și pe acelea Mi-se cade a le aduce“ (Ioan 10 v. 16). Acest comandament ca și cuvintele Domnului: „Mergând, învățați toate neamurile...“ (Mat. 28 v. 19) ne îndreptățesc să vorbim de o misiune externă și alta internă.

I. Misiunea externă se referă la păgânii și la cei de altă credință, cum și la acei abătuși dela dreapta credință.¹⁾ Misiunea externă are deci ca scop să aducă la Hristos pe cei cari nu au avut nici o legătură cu El. Misiune externă am putea face noi Români printre mohamedanii și Evreii din România. Misiune externă au făcut mai ales Rușii, iar în timpul mai nou chiar și în Japonia este o misiune ortodoxă, unde până nu de mult era un episcop rus iar acum este un episcop sârbesc.

Biserica ortodoxă a înregistrat în direcția aceasta succese demne de laudă. Amintesc numai activitatea renumitului misionar rus Ioan Veniaminoff — mai târziu arhiepiscopul Inocențiu († 1872), „cel mai renumit misionar din veacul XIX nu numai al bisericii rusești, dar al întregii lumi creștine“, apoi Arhimandritul Macarie, vestitul Ilminschi și alții. Iar cu succesul strălucit

¹⁾ I. P. Sf. Mitropolit Neclarie în discursul său dela Congr. misionar. Cernăuți. Candela Sept. 1930 p. 340.

înregistrat în misiunea externă de biserica ortodoxă în Japonia, nici o confesiune nu se poate lăudă. În capitala Japoniei, în Tokio, prima sămânță creștină — spre cinstea noastră — a fost aruncată de doi Români basarabeni (din Bălți): Arhimandritul Anatolie Tihoe și fratele său Iacob. Frații Tihoe, adâncind porunca misionară a Mântuitorului, au plecat să răspândească lumina creștinismului în extremul Orient, alegându-și drept centru de activitate orașul Tokio. Și numai peste câțiva ani (1883), în urma activității lor, comunitatea din Tokio numără 7000 de japonezi, cari cercetau biserică și din mijlocul cărora Iacob, care s'a căsătorit acolo cu o japoneză ortodoxă, a format și un cor bisericesc, executând cântările la serviciile divine. Chiar și un jurnal bisericesc ortodox a apărut pentru Japonezi, având schimb și cu revista din București „Biserica ortodoxă română” (Bis. ort. a. XII.).

Este duros să știm că misionari români există și în Madagascar, dar nu ortodocși, ci un adventist cu numele Tolici, iar în Birmania un misionar român baptist.

Biserica ortodoxă nu este prozelitistă fiindcă nu uzează de mijloace de ademenire și nici de apucăluri și unelțiri papistașe, ci face doar atât că încearcă să readucă în stau oaia cea rătăcită.

Catolicismul prin misiunea externă se răspândește mai ales. Dar la catolici nu se face distincție între misiune externă și internă. Ei, cu oarecare excepții, numesc simplu misiune ceeace noi numim misiune externă, iar misiunea internă la ei este considerată ca pastoralie.

II. *Misiunea Internă*. Sub această denumire noi înțelegem foală lucrarea în interiorul Bisericei, cu scop de fortificare a credinței, combatere a rătăcirilor cu

mijloace care dîteră de ale pastorajiei comune. Și trebuie acum să folosim mijloace extraordinare, căci ce era satul odată și ce este azi. În foaia „Câvânt Moldovenesc” dela 7 Febr. 1932, ce apare în Chișinău, vedem oglinda satului vechiu sub aspect religios:

In dreapta, gospodarii la rând, unul după altul după bătrânețe. În spatele lor gospodarii mai tineri, însurățeii după, dânsii și apoi băiețanii și băieșii în aceeași rânduială.

In stânga gospodinele în frunte cu mama preoteasa, la rând și dânsele după anii ce purtau fie care, în spatele lor veniau gospodinele tinere apoi fetele mari după rând, cum au eșit la joc și copilele în aceeași ordine.

Până în fund la ușă, în pridvor, până afară, la scări, *satul* umplea Biserică, Dumineca și sărbătorile

In față nu mai rămânea loc de cât pentru icoana Sfântului din ziua aceia, pentru închinare la icoanele din preajma Altarului și pentru cântăreșii de la cele două strane, din dreapta și din stânga Ușilor împărătești.

Preotul întărit dela tăria credincioșilor adunași la un loc, însuflețindu-se de Sus, pornia slujba Dumnezeiască, ne însuflețiam cu foșii, ne simțiam una, tot satul, și cu foșii ne înălțăm cu inima până la Dumnezeu-Tatăl. Așa era satul la Biserică împodobită cu purtarea de grijă a lăsuroră și ea ne cuprindea, pe foși, Dumnicile și sărbătorile.

La sfârșitul slujbei venia cuvântul Preotului odată cu sfânta anătoră, pe care o primeam fiecare în aceeași rânduială, cu care săteam înaintea Dumnezeescului praznic.

Iar cuvântul acela, predica de astăzi, nu era nici lungă și nici cuvânt de om fare.

numai, care se ridică până la înțelepciunea însăși, și care îsvora din înțelegerea și iubirea dintre oameni.

Ușurați oare cum din strânsarea nevoilor și a necazurilor, care nu erau mai mici, ca cele de acum. Înmuiata cu inima prin aflarea la un loc a satului întreg, după o săptămână de răzlașire după treburi și alergături, înlăriți cu puterea Duhului Sfânt, chemat asupra noastră prin binecuvântarea Preotul, par că eram altul fie care dintre noi, când treceam înapoi pragul gospodăriei, și dânsa par că mai frumoasă, alta par că era și ea, ori care i-ar fi fost starea.

Iar la voia bună, ce urma și după amiază cu lăutari și jocuri, în aceiași cuviincioasă rânduială, ca între oameni de neam ce suntem, tot întreg era satul.

Așa era satul — una. Ca și zidirea Bisericii, alcătuită din materiale de multe feluri — una și dânsa — care din veacuri ne chiamă la mângăiere, la înălțarea cu sufletul și la întărirea la toate.

Iar astăzi ? Satul este turburat de acțiunea nefastă a politicianismului. Omogenitatea de gândire este sfărâmată, îndoiala religioasă a pătruns ici-colo și la sate. Diavolul lucrează și slăbește credința celor buni, iar alții devin indiferenți. Prin propaganda sectară mulți cad în îndoială și apoi devin absolut atei. Acesta am observat-o chiar la baptiști, cari deschid calea comunismului. Iată ce scrie tot foaia cuvântul Moldovenesc (7. II. 1932).

În comuna Corcmar, jud. Cetatea-Albă, secta baptisă, văzând că nimeni nu-i mai stingherește propaganda, a început să propage ideile comuniste chiar și printre elevii școalei primare. Aceștia sunt îndemnați de baptiști să nu mai asculte de învățători. Baptiștii spun elevilor că la școală de stat n'au de învățat nimic

bun, și că acolo îi silesc să credă în icoane și să-și facă cruce, și aceasta este păcat. Într'adevăr, în școala primară există câșiva copii ai baptiștilor cari, de frica părinților lor, nu voesc să-și facă cruce. Când facem rugăciunea, în loc să se uite la icoană și să-și facă cruce, ei se întorc în altă parte, în aşa fel, ca să nu vadă sf. icoană, spunând că aşa-i învață părinții lor. Au început să introducă în școală cărțilele de rugăciuni, în legea baptistă.

Noi ca învățători am căutat să înlăturăm aceste obiceiuri rele. Am făcut diferite cuvântări la școală, iar neobositul preot, la biserică, pentru a întoarce pe acești rătăciși dela calea greșită ce au apucat Acești încăpăținași baptiști îndeamnă pe copii să nu mai asculte pe învățători, cari și aşa — spun ei — în curând o să fie puși la închisoare, din cauză că nu-i lasă în pace.

La serbarea dela 24 Ianuarie, care este o zi națională, n'au trimis nici un copil la școală pentru a lua parte la serbare. Așa, de pildă, o domnișoară învățătoare ducea fetișele la biserică în ziua de 24 Ianuarie.

Între acele fetișe se afla și o fetișă a unui baptist, fugită de acasă, ca să meargă împreună cu celelalte la biserică. Tatăl ei, afilând despre aceasta, le ieși înainte și își luă fetișa, spunând că această biserică nu este cea adevărată. Conducătorii noștri ar trebui să se gândească la vremurile, la cari vom ajunge, dacă nu se vor lua măsuri contra acelora cari propagă ura față de școală, de biserică, față de neamul nostru.

Aștfel de propagandă deschide calea comunismului.

Mult ne-am înșela dacă am crede că aceste unelte străine și coade de topor primejdiose s'ar pu-

lea combate cu sistemul de până acum. Dacă vom sta cu mâinile în săn, până ce ne va chema cineva la un maslu sau la o înmormântare, ne-am înșela amar.

Sub misiune înțernă vom cuprinde și acele acțiuni de paslorație, astăzi mai necesare ca ori când, care se ocupă organizat cu cei lipsiți și nevoiași. Creșterea, educația tinerețului e din cele mai frumoase misiuni interne. Prin aceasta se pregătesc generații de oameni cum se cade, corecți, cinstiți. Cercelarea bolnavilor, îngrijirea lor este o misiune de samaritani foarte necesară. Astăzi a crea și a produce spiritul de jertfă la creștini pentru a se dedica îngrijirei bolnavilor este o obligație creștinăescă de mare importanță.

A creia și sprijini Institutii și diferite societăți de binefacere pentru a îngriji de ucenici, sărmani, pentru nenorociți, de lucrători, de femei în pericol de decădere, încă e o frumoasă misiune pastorală. Aceste și multe altele vor fi preoccupările misionarilor.¹⁾

Toate acestea cer muncă intensivă, careiese din cadrul preoccupărilor unui singur preot, izolat în parohia sa. Astăzi vedem că față cu păcatele și ticăloșile din jurul nostru se organizează oamenii în asociații creștine.

Astăzi avem în Biserica ortodoxă română, următoarele Asociații creștine ortodoxe :

1. Asociația „Patriarhul Miron” din București,
2. Oaslea Domnului,
3. Asoc. „Sf. Gheorghe” din eparchiile Sibiului, Aradului și Chișinăului,
4. Frățimea Nașterii lui Hristos, Chișinău,
5. Frăția creștină ortodoxă „Episcopul Lucian” din Eparchia Romanului,
6. Cercul misionar „Mitropolitul Gurie”, al Studenților din Chișinău
7. Frăția Sfântului Ciprian, Asociație a intelectualilor

¹⁾ Dr. Nectarie Collarcluc : op. cit. p. 542.

creșlini din București (în care s-au înscris mulți Profesori universitari, avocați, scriitori, etc.) și altele¹⁾

Cu alte cuvinte viața pastorală este depășită azi prin organizări creștine, cără trec sferă pastorală a unei enorii și a unui preot. Precum activitatea extra-școlară a dat naștere la Bânci, cooperative, Atenee populare, societăți culturale, așa activitatea extra-pastorală a dat naștere unui reviriment fericit în biserică noastră. Până și ziarul politic: *Viitorul* din București s'a sesizat de acest reviriment. „Avem astfel acele șezători religioase” cum sunt acele seri de rugăciune inaugurate de părintele Chiricuță la București cu alii preoți și evlavioși creștini. Cunosc această mișcare, luând cuvântul de două ori la acele șezători, dacă puțem folosi acest cuvânt profan.

Mișcarea părintelui Chiricuță a atras lume multă din București, din diferitele parohii, deci trece marginile unei parohii.

Audem Predici și lechuri la *Radio* în zilele de Duminică; avem o frumoasă mișcare la Biserica Sf. Ilie Gorgani din capitală, cu o serie de conferințe despre problema măntuirii. Constatând aceasta, zice Petronius dela „Viitorul”:

„Iată atâta semne bune ale unei renașteri religioase, manifestate prin o activitate extra-bisericească, făculă însă sub sfânta ocrotire a bisericii creștine.

Această religie militară și activă este un fenomen social, vrednic de-a interesa pe sociolog și pe istoricul timpului. Dar în afară de semnificația ce-o poale avea ca fenomen social, religia nouă militară este un mare balsam la timp venit ca să vindece rănilor atât de multe și dureroase ale vremelii noastre.

¹⁾ Foasă: „Credința ortodoxă” din România Nr. din 1 II. 1932.

Fie bine venită viața mistică de lângă Biserica noastră¹⁾!

Este timpul suprem să începem o epocă mai militantă în Biserica noastră. Prea mult învățăm pe oameni să se familiarizeze cu ideea morții și să se despartă de lucrurile acestei vieți.¹⁾ „Viața de veci să nu o nădăjduim numai după moarte ca un dar gratuit, ci să o facem să devie realitate în toate clipele conștiinței noastre din această viață. Să căutăm să stabilim cât mai multe fire de legătură cu eternitatea, deja în acestă viață, să coborîm raiul în sufletele noastre deja aici pe pământ, să fim curați cu inima deja acum, ca să se sălășluiască Dumnezeu în centrul conștiinței noastre și să fim părtași de cea mai înaltă fericire de a-l vedea pe Dumnezeu și de a trăi cu El într-o neîntreruptă comunitate de viață deja aici pe pământ.²⁾

Biserica noastră trebuie deci să-și creeze cât mai multe fire de legătură cu realitățile vieții, ca nu creștinul să devină negustor, ci negustorul creștin, nu creștinul să devină profesor, inginer, agricultor ci aceștia să devină creștini. Advocații, meseriașii să devină creștini. Spiritul creștin trebuie să străbată *toate domeniile vieții noastre*. Biserica trebuie să fie ocrotitorul culturii și a problemelor sociale, iar în privința individului ea trebuie să învețe că omul aparține nu numai ordinei naturale, ci și celei supra naturale. Pe cei lipsiți trebuie să-i mânge, pe cei bogăți să-i inspire și să pună în serviciul ideilor umanitare. Biserica trebuie să facă dovedă că prin opere pozitive se găsește în serviciul ordinei morale³⁾.

Să arătăm deci că trăim în o Biserică vie și

¹⁾ Pavel Roșca: Viața Creștină Cluj 1928 p. 22.

²⁾ P. Roșca: op. cit. p. 17.

³⁾ P. Roșca: op. cit. p. 28.

luplătoare, în care luptă toți creștinii. Să înlăturăm porecla că am fi încropiți în materialism și în ritualism.

Ei bine, spre acest scop să ne luăm sarcina misionară a organizării tineretului, care întrece simpla pastorajie de enorie, căci noi preconizăm organizarea tineretului pe întreaga Biserică ort. română. Dacă ieșind din cadrele vechei pastorajii nu vom organiza tineretul pentru o viață mai creștină, religioasă-morală și culturală prin mijloace harnice, prin citirea Bibliei, catehizație, conferințe, foi și broșuri, acest tineret va fi organizat de alții, cari vor fura sufletul generației tinere.

Azi, când în orașul Detroit din America se construеște o nouă universitate cu 85 etaje, când un ziar american are aproape 2000 de oameni în serviciul său, să nu lăsăm ca baptiștii să organizeze tineretul. Ei merg din sat în sat și sunt ascultați! Intrebă tu-ne-am oare de ce noi cu studii superioare nu suntem crezuți de toți cei de sânge românesc?! De sigur mai întâi, fiindcă aşteptăm ca bolnavul, săracul să vină el la noi! Deci să schimbăm metodele!

Cine nu sprijinește acțiunea Oastei Domnului se va lipsi de multe binefaceri auxiliare ale mânluirii vremelnice și vecinice. Cine nu sprijinește acțiunea întreprinsă prin misiunile religioase pentru popor va lăsa departe de Hristos multe suflete. Misiunile acestea arată că prin mijloace simple ale pastorajiei mulți au rămas dela spovedire și cuminecare, mulți au rămas concubini, nu mai făceau maslu etc, dar prin misiuni s'a produs un reviriment salvator.

Cine nu organizează comitele de împăciuire, nu obține mult dorita pace; cine nu înființează comitele

misionare, nu are concursul laicilor la combaterea sectelor, cercetarea bolnavilor și săracilor. Ori, noi știm că în biserică toți trebuie să lupte; fără o biserică luptătoare vom cădea pradă unelților streine și oculte și vom fi de ocară pentru generațiile viitoare. Dar fără concursul laicilor multe acțiuni bune vor lipsi. În cînvîntarea din 10 Mai 1931, la deschiderea adunării eparhiale, spuneam despre concursul laicilor că ei, prin munca lor, pot pregăti terenul pastoralei și pot asigura durabilitatea rezultatelor muncii pastorale. Un laic poate ajuta la catechizare, presă, colportaj, comitetele misionare, casele culturale etc. Preoțimea se va lipsi de un mare sprijin dacă nu va încadra pe laici în munca Bisericei.

Ioan Gură de Aur zice despre Apostolatul laic: datori suntem a griji și de mantuirea altora. Sănătatea trupească a altora o grijim, deci să grijim și de sănătatea lor sufletească. Dacă Vechiul Testament (II. M. 23 v. 4) spune să grijim de amalele altora să grijim și de sufletul altora.

Dacă ai găsit o comoară cu galbeni nu ai zice că trebuie să o ia altul, ci o ai lua tu. Când e vorba de păcatele altuia, mare comoară vei găsi în sufletul lui dacă îi ajută să scape de păcate. Deși nu zice că aceasta și aceasta sarcină să o facă preotul, ci ajută și tu aproapelui. Pe un osândit l ai scăpa dela moarte dacă ai putea; deci scapă și sufletul tui dela osânda vecinică. (Oastea Domnului din 21 II. 1932)

În acest înțeles zice sf. Pavel: Purtăți sarcina unul altuia „(Gal. cap. 6.)” și tot în sensul acesta grăește sf. Petru de jertfele duhovnicești ale laicilor și de o preoție în sens impropriu (I. Petru. 2 v. 5.)

În felul acesta intelectualii noștri vor fi foarte utili Bisericei dacă îi chemăm la muncă. Iar Biserica va scăpa de acuzația acelora, cari fac răspunzători numai pe preoți de stările din Biserică. Când o cociabie e amenințată de valuri, călătorii își caută să ajute ca să salveze situația ei; nimeni nu se cugelă să învinuiască pe cărmaciu de neglijență! Toți trebuie să simtă răspundere în Biserică. Toți trebuie să se înțeleagă în munca pentru neam și lege.

Aici ar fi ajuns la încheerea celor două lecții ale mele la cursul misionar din anul acesta. Și astfel apelez acum la înalta înțelegere a preoțimiei pentru greaua ei misiune. Vă îndemn să vă cunoașteți turma, câte suflete ați luat în seamă și câte v'au rămas, dar să știți că și misionarismul vă ajută aici. Trebuie să știți ca păstorii de suflete, dacă credincioșii voștri sunt săraci sau bogăți, au o picătură de mângăiere în viață sau nu, dar că și misionarismul le poate da o rază de nădejde și că numai un misionar bine înțeles va creia instituție pentru orfani, săraci etc. *Dacă misionarii streini creștinează și pe sălbateci, noi să avem grije cel puțin de turma ce n-i sa incredințat.* Preoții trebuie să cunoască firea credincioșilor: sunt ei blânci, ascultători, sau cerbicoși și retractari? Prin mijloacele noastre pastorale, prin predică și pastoralie individuală veți îndrepta firea lor, dar să știți că predica unui misionar îi poate sgudui spre bine, îi poate aduce la cunoștință și la sfintele taine.

Preoții trebuie să cunoască învățăturile Bisericii și să lumineze poporul în privința religioasă morală, dar să știe că fără misionarism nu poate să salveze lînetul de crâșme, de societăți rele, dar prin asociații misionare vor fi păzitori al sufletului neamului.

Iubișii Mei! Noi acențiuăm mereu puterea tradiției în sânul națiunii române. Cu drept cuvânt tradiția este sufletul trecutului amplificat prin noi, ea este experiență și suferință. „*Pentru un popor tradiția e un factor de fixare, ea constituind elementul comun în jurul căruia stau strânși membri nației. Apoi tradiția asigură ordinea, organizarea, coheziunea și continuitatea culturală, datorită imitației și memoriei colective. Însemnatatea ei se poate verifica cotidian: sunt partide politice, care-și doresc viață lungă, cultului tradiției. În plus tradiția economisește forțele umane, oferind individului cadre sigure, în care să se integreze*”¹⁾.

Această tradiție la Români e stropită cu multe lacrimi și suspine. Preoții și învățătorii satelor ardelene, până nu de mult erau omogenizați și pregătiți pentru înțelegerea nevoilor neamului. Când conducătorii politici români veneau în popor, preoții duceau poporul în haină de sărbătoare la serbarele românești-culturale și naționale. Azi — zice un cărturar și preot ardelean avem chiar preoți — agenți electorali, cari nu mai au autoritate decât în fața țărănilor de același colorit politic.

Avem țărani, cu puțină carte, care, îmbătați de agenții electorali ai partidelor, se cred stâlpii satelor. Înaintea lor autoritatea intelectualului din loc nu mai există. Și, nu numai în politică!

Răul pornit de aici se întinde și în alte domenii. Preotul și învățătorul, — devalorizați ca autoritate prin politica de partid, — nu mai au cuvânt în trebile obștești ale satului, nici în cele culturale sau economice. Nu mai e crezut, nu mai e ascultat, în multe regiuni

¹⁾ Dr S. Bârsănescu: „Misionarism și Concepția despre lume”. Iași 1931 p. 26.

din Ardeal. E deajuns ca preotul să nu fie de aceiași culoare politică cu satul, sau o parte din sat, pentru că, bunăoară, să nu se poată ţine o șezătoare culturală, decât cu scandal. Sau: să nu se poală înfăptui o înțovărășire economică dacă agenții politici, țărani, nu-s de culoarea preotului.

Aşa grăeşte părintele Ion Agârbiceanu (Cuvântul din 16 Febr. 1931). Unde eştii preot ortodox român? Unde eştii azi? Unde eştii azi? Nu uita că trebuie să stai mai mult la Altarul lui Hristos! Păstrați altarele vechi, ștergeți-le de praf și vă încchinați lor, a zis dl. Octavian Goga cu prilejul promovării sale în doctor honoris causa la universitatea din Cluj.

Noi, preoții trebuie să alungăm praful de pe altare. Noi trebuie să arătăm lumii de azi, că dacă părintele Jackinoł, misionarul francez din Orient, în zilele lui Februar ale anului acestuia, a putut împăca pe o clipă furia japoneză-chineză, oprind lupla celor două tabere, și dacă ţica moștenitorului de tron al Suediei a intrat în slujba misiunei interne a țării sale, noi preoții de azi avem tot interesul să intrăm în slujba misionarismului salvator de gândire creștină, română ortodoxă.

Voiu fi fericit să mă laud și în viitor că preoții mea din eparhia Aradului și-a protestat zelul ei apostolic și duhul ei misionar! Voiu fi fericit să o văd la luplă și în viitor prin misionarism organizat. Iubiți Preoți, voi văji să facă datoria! Înainte deci, înainte! Vom fi cei mai mulțumiți dacă vom lăsa urmașilor noștri haina misionarismului, precum Ilie a lăsat lui Eliseu haina făcătoare de minuni.

Voi, tineri studenți teologi, înarmați-vă cu armele Duhului, luând pildă dela foștii studenți cari azi ca preoți ilustrează altarele. Pregătiți-vă pentru opere du-

rabile, pregătiți-vă bine, căci urmează să vă integrați în lăcașunea comună și unitară, prin care Biserica ortodoxă română va dărâma unelțurile văzute și nevăzute ale vrăjmașilor și va îndruma sufletul românesc spre zările eternității.

Cu Dumnezeu înainte!

Arad, 16 Febr. 1932

† Grigorie
Episcopul Aradului.

Lucrările apărute ale P. Sf. Episcop Grigorie al Aradului:

1. „Monahismul”, după A. Harnack. Sibiu 1915.
2. Istoria Societății de lectură „Andrei Șaguna” în Telegraful Român din Sibiu.
3. „Predici pentru toate Duminecile de peste an și alte ocazii în colaborare cu preotul G. Maior”, Arad 1918, pagini 330.
4. „Unificarea organizației noastre bisericești”, Sibiu 1919, pag. 54.
5. „Istoria Predicei la Români”, București, 1924, pag. 303.
6. „Pentru neam și lege”. Patruzeci cuvântări împotriva adversaților și baptiștilor, Caransebeș, 1923 pagini 182.
7. „Sâmbăta și Dumineca”, București, 1923, pagini 14.
8. „Poate crede omul modern în minuni!”, București, 1923, pag. 20
9. „La Altarul Neamului”, cuvântări la Serbările Naționale, București, 1923, pag. 56.
10. „Sectele religioase din România”, București, 1925, p. 47.
11. „Datorile preoțimiei în fața problemelor sociale”, București, 1925, pag. 88.
12. „Călăuza cunoașterii și combaterii sectelor”, București, 1925, pagini 126.
13. „Pentru slujitorii Altarului” Meditații și îndemnuri, Caransebeș, 1925, pag. 48.
14. „Predici la sărbătorile bisericești”, Arad, 1925, p. 112.
15. „Prinții trebuie botezați, dar numai odată”, Arad 1925, Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 2
16. „Veniti la Hristos”, Predici la toate Duminecile anului bisericesc, Arad, 1926, pagini 290
17. „Luptele baptiștilor împotriva preoțimiei române”, Arad, 1926, Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 6.
18. „Credința și Botezul”, Arad, 1926 Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 14.

19. „Misiuni pentru popor“, Arad, 1926 Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 18.
20. „Pentru Biserica Ortodoxă“, 1926. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 23.
21. „Combaterea Catehismului Baptiștilor“, Arad, 1926.
22. „Dela leagăn până la Moarte“, Arad, 1927. pag 225.
23. „Cartea de rugăciuni“, Arad, 1927. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 25—26.
24. „Baptismul în România“, din punct de vedere istoric, național și religios, Arad, 1927. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 27—28.
25. „Ești sigur de mântuire“, Arad, 1927. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 30.
26. „Treisutecincizeci de pilde pentru predici și alte cuvântări“, Arad, 1928. pagini 383.
27. „Concubinajul, Divorțurile și Scăderea populației“, Arad, 1928. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 39—40.
28. „Primejdia baptismului“, Arad, 1928. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 41—42.
29. „Podoabele Căminului creștin“, Arad, 1928. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 45.
30. „Biserica Misionară“, Cuvântare ținută cu prilejul congresului preoțesc din 25 Octombrie 1928. Arad, 1928 Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 50.
31. „Pedepsirea păcătoșilor și scoaterea din adunările baptiste“, Arad, 1929. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 56.
32. „Biserica, Statul și Baptismul“, cuvântare rostită în Senat în ziua de 21 Martie 1928. București. 1928. p. 63.
33. „Credința, Morala și Neamul“, Studii, articole și cuvântări. Arad. 1929. p. 86.
34. „O Mie de Pilde“, Pentru viața creștină. Arad, 1929. p. 415.
35. „Lucrarea Diavolească a Adventiștilor“, Arad, 1929. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 60.
36. Prin suferință la Biruință. Arad 1929.
37. Pastorată individuală și Colectivă. Arad, 1929 Biblioteca Preotului Ortodox Nr. 1.
38. Instrucțiuni cu privire la Taina Sf. Mărturisiri. Biblioteca Preotului Ortodox Nr. 2. Anul 1929.
39. Primejdia Sectelor religioase pentru statele naționale și mijloacele de apărare. Arad. 1929 pag. 30. Prețul 10 lei.

40. „Zece ani de luptă împotriva baptiștilor“. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 68. Anul 1930.
41. In slujba Misionarismului Ortodox — un volum de 312 pag. Arad 1930. Prețul 100 lei.
42. „Cheia sectelor religioase din România. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 72—78. Arad 1930 p. 198. Pețul 25 lei.
43. Credința care lucrează. Arad, 1931. p. 100. Prețul 30 lei.
44. Cenușa de pe capul Baptiștilor. Arad 1931. Biblioteca Creștinului Ortodox Nr. 82. Prețul 3 Lei.
45. Acțiunea Catolică și Ortodoxia activă 55. pagini.
46. Fii buni ai Bisericei.
47. „Pentru viitorul Tineretului Român“, Arad, 1931, pag. 23 Prețul 3 lei.
48. „Popasuri în via Domnului“, Arad; 1931, pag. 50, lei 6.
49. „Glasul Pietrelor“, Principii călăuzitoare pentru Ortodoxia activă—Chișinău 1931.
50. „Taina Pocăinții și Intelectualii“.
51. „Carte de rugăciuni“, Arad, 1931.
52. „Preotul și societatea de azi“. București 1932 lei 10.
53. „Ura baptiștilor împotriva noastră“, Arad, 1932.
54. „Ființa și necesitatea Misionarismului“, Arad, 1932 lei 10.

